

Posudek vedoucího na bakalářskou práci Magdaleny Šilarové *Popperova kritika Platónova pojetí ideálního státu*

Bakalářská práce se zabývá tématem, které je poměrně často zpracovávané v bakalářských programech u nás i v zahraničí. Není to na škodu, neboť Popperova kritika Platóna představuje ideální tréninkový materiál, na němž se studentk/a může leccemus naučit. Věnovat se v práci dvěma textům, které od sebe dělí více než dva tisíce let je totiž intelektuálně náročné a vyžaduje obzvláštní míru pečlivosti. Popperova slavná kniha zároveň představuje ideální tréninkový materiál i v jiném ohledu. Jeho kritika je sugestivní, ale také hermeneuticky dosti problematická. Vyrovnat se s ní vyžaduje tedy značné intelektuální úsilí a dobrou znalost jak klasického a rozsáhlého textu Platónova, tak tohoto vlivného textu liberalismu 20. století. Kolegyni Šilarové se to po mém soudu podařilo. Jak k Popperovi, tak k Platónovi přistupuje s hermeneutickou poctivostí, tedy snahou vzít jejich argumenty vážně a v té nejsilnější podobě. Potud je práce kolegyně Šilarové zdařilá a nesnaží se ani za každou Platóna hájit, stejně jako přistupuje poctivě k tezí Popperovým.

Její slabina spočívá spíše v tom, co v ní není. Práce samotná je věcně v pořádku, ale aby byla prací vyzrálou a filosofickou, pak jí k tomu ještě něco málo chybí. Předně je to precizní a reflektovaná práce s pojmy. Způsob, jakým Šilarová používá pojem totalitarismus, totalitář, totalitární je totiž evidentně prereflektivní a zřejmě závislý na četbě Poppera. Jenže jeho práce, která vznikala v době 2. světové války, je již konceptuálně překonaná. Autorka tedy nereflexuje vlny diskuze o totalitarismu, které do té doby proběhly (pro stručný, ale informačně užitečný přehled starší diskuze viz text M. Havelky v *Soudobých dějinách* 2009, č. 4, s. 607–624). Jistou chybou tedy je, že kolegyně neproblematizuje vůbec samotný pojem totalitarismu, který má u Poppera zahrnout jak Platónovy utopie, tak moderní totalitární stát. Za druhé, Šilarová kriticky nezpochybnuje samotné Popperovo stanovisko, že geneze moderního totalitarismu souvisí s textem starým dva a půl tisíce let. Tato teze (ač třeba jen implicitně obsažená v argumentaci) je totiž problematická nejen hermeneuticky a metodologicky, ale také z hlediska praktické filosofie. Není totiž nutným důsledkem představy, že za moderní zločiny mohou předmoderní myslitelé nebo instituce, exkulpace skutečných pachatelů zločinů spjatých s totalitarismem? Co zbude z konceptu osobní viny, který je základem našeho morálního vědomí i právní praxe, pokud připustíme, že viníky konkrétních zločinů jsou ideje, respektive myslitelé, kteří je zformulovali? Je škoda, že si tyto a jiné filosofické otázky autorka nepoložila. Její práci by to posunulo nad úroveň jiných textů věnovaných tomuto tématu. Samotná argumentace je věcně korektní, srozumitelná, výklad je plynulý. Jazykové chyby jsou drobné, zejména v interpunkci. Práci proto navrhuji hodnotit jako velmi dobrou.

Milan Hanyš, Ph.D.

15. srpna 2019